

Herri hizkeren lekukotasunak biltzen: zubererazko eskuizkribatu baten edizioa

Irantzu Epelde

► **To cite this version:**

Irantzu Epelde. Herri hizkeren lekukotasunak biltzen: zubererazko eskuizkribatu baten edizioa. ASJU Anuario del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo", 2008, pp.283-302. <artxibo-00800933>

HAL Id: artxibo-00800933

<https://artxiker.ccsd.cnrs.fr/artxibo-00800933>

Submitted on 14 Mar 2013

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

HERRI HIZKEREN LEKUKOTASUNAK BILTZEN: ZUBERERAZKO ESKUIZKRIBATU BATEN EDIZIOA

Irantzu Epelde

IKER, Baiona

Laburpena

Zubererazko eskuizkribu baten faksimile edizioa da hau. Jatorrizko eskuizkribu argitaragabea Aurelia Arkotxa irakasleak aurkitu zuen Pariseko Biblioteka Nazionalean. Elizakoez beste, urriak dira zubereraz idatzitako era honetako testuak, areago teknikoak, eta halakotzat sailkatu behar dugu honako hau: sukalde-liburu anonimoa da eskuizkribua, 29 orrialdetan 8 errezeta biltzen dituena. Datazioaren aldetik ere ez daukagu berri zehatzik, baina lapurterazko Escualdun cocinera-rekin (Baiona, 1864) dituen ezauzarri komunengatik ematen du garai beretsukoa izan litekeela, hau da, hemeretzigarren mendearen erdialdekoa.

Abstract

We present a facsimile edition of a manuscript found by Prof. Aurelia Arkotxa at the National Library of Paris. This anonymous work is a 29 pages cookbook written in Souletin dialect, and it contains 28 recipes. Souletin manuscripts are, unfortunately, scarce among the historical items of the Library's collections. This one is probably from the mid-19th century, as it seems to be a kind of brief version of the first cookbook published in (Lapurdian) Basque Escualdun cocinera (Baiona, 1864).

Sarrera

Besteren artean euskalkien bilakaera aztertzeke ezin utzizko lanabesak dira aurreko mendeetatik datozkigun lekukotasun idatziak. Oraingo honetan dakarkiguna zubereraren lekukotasun bat da: eskuz idatzitako sukalde-liburu bat, 28 errezeta biltzen dituena. Pariseko Bibliothèque Nationale-ean “Celtique et Basque 119” erreferentzia du eskuizkribuak, eta erreferentziaren azpian *entier* azaltzen da, eskuz, dokumentua osorik dagoela adieraziz. Aurelia Arkotxa irakasleak aurkitu zuen eskuizkribua, bibliotekako funts gordeetan.¹ Guztira 29 orrialde ditu, eta idazkeragatik esan genezake esku bakarra ikusten dela. Letra ona da, argia eta ulertteraza, irakurleak faksimile edizio honetan ikusi ahal izango duen bezala. Faksimilearekin batera eskuizkribuaren transkripzioa erantsi dugu, ahal bezain fidela.

¹ Eskerrik zintzoenak Aurelia Arkotxari, Joseba Lakarrari eta Ricardo Gómezi eskuizkribuaren edizioa prestatzerakoan emandako laguntza eta erraztasun guztiengatik.

Testuaren lehen orriak 108 zenbakia darama, eta 136 azkenak. Lehen orrian liburutegiko katalogoko erreferentziaren laburdura (“Celt. et Basque 119”) eta Bibliothèque Nationale-eko zigilua agertzen dira, egilearen ohar honekin batera:

Observation: Cayen² hounen platen nombria, numérouac, icénaq, eta pajac, edireyten dutuçu finimentian: cayer hountan diren hogeuy ta hamar platetariq eguin nahi duçunian; çouça tablala eta hareq eracoussico deychu bertan ago noun den nahi duçun plata.

Aipatu behar dugu errezeta kopuruari dagokionez huts bat badela: ez dira hogeita hamar errezeta, egileak oharrean iragartzen duen bezala, hogeita zortzi baizik, hirugarrena eta laugarrena falta baitira (bigarrenetik bosgarrenera pasatzen da). Dudatik atera nahi izatera, aski da aurkibidean begiratzea: ez dago hirugarren eta laugarren errezetei dagokien sarrerarik.

“Observation” delako ohar horren ondotik datoz hogeita zortzi errezetak, bata bestetik marra batez bereizirik. Horietako bakoitzaren hasieran errezeta zenbakia eta izenburua azaltzen dira. Egileak berak lehen orriko “Observation” delako oharrean dioen bezala, aurkibidea azkenean dator, 135 eta 136. orrialdeetan (“Tabla” esaten dion atal batean). Hartan alfabetoko hurrenkeran antolatutik datoz 28 errezetak, eta bakoitzaren eskuinean azaltzen dira errezeta- eta orrialde-zenbakiak. Aurkibidearen aurretik beste ohar hau ere badator:

Tabla çougneq contenitcen beytu cayer hountaco platen nombré gucia, icénaq, numérouac, eta pajaq. asqui duquéçu, heben chercaçtia, foillaq oro enguratçeco phéna hartu gabé; éta asqui duquéçu jouaytia, haytatu duçunian noura éré tablaq igorricco beyssutu; hében désignaturiq den plataren içénila, nouméroula eta pajala, çouyn hében icentéturiq den lekhian édireyten beytiratèque.

Errezeta-liburua erdarazko bertsioren baten itzulpena da. Egileak berak aipatzen du, zeharka, errezeta jakin baten gainean ari den pasarte batean (124. or.): “Behiaren filetaren farsitceco maneria hao estuçu francian eçaguturiq içan lan hounen traducto-raq erakhoussi artecan (sic)” (“behiaren azpizuna betetzeko modu hau ez da Frantziaren ezagutu lan honen itzultzaileak erakutsi artean”). Tamalez ez dugu jatorrizko bertsiorenen berri izaterik erdietsi. Dakiguna da ez dela ekialdeko hizkeretan idatzitako sukalde-liburu bakarra: Baionan argitaratu zen euskarazko lehen errezeta-liburua, 1864an: *Escualdun cocinera, ceinarekin normahic cocina ona errechki eguin baiteçake*.³ Cluzeau argitaletxean argitaratu zen, eta anonimoa da. Aztergai dugun liburuxkarekin alderatzen badugu, luzeagoa da (150 errezetatik gora biltzen ditu 60 orritan), hizkeraren aldetik ez da horren ekialdekoa —lapurteraz idatzita dago—, baina errezeta batzuk aski antzekoak ditu (hitz tekniko berak, antzeko azalpidea). Iduri luke garai beretsukoak izan litezkeela biak.

² Uste dut hutsa dela: testu osoan ez da berriz azaltzen bukaeran *-n* duela. Egilearen ohar horretan bertan azaltzen da ohiko forma (eta baita azken-aurreko orrian ere): *cayer* (fr. *cabier* ‘koaderno’).

³ Hegoaldean, urte batzuk geroago (1889an), argitaratu zen beste errezeta-liburu bat, Tolosako Eusebio Lopezen moldiztegian: *Cocinan icasteco liburua chit bearra famili gucietan lendabicicoa eusque-raz*. 58 orrialde ditu, eta 67 errezeta, baina ez zen izan euskarazko lehena, egileak izenburuan dioen bezala. Egileak ez zuen, nonbait, *Escualdun cocinera*-ren berririk.

Azkenik, ohar bat puntuazioaz eta hitzen arteko mugez: puntuak eta komak ez dira modu arautuaren arabera erabiliak pasarte askotan, eta zenbaitetan irakurketa zailtzen du horrek. Hitzen arteko mugekin ere beste horrenbeste gertatzen da maiz: *erdibat* ‘erdi bat’, *cassérolabat étan* ‘kazola batean’, *erra astéco* ‘errearazteko’, *frigi assicotuçu* ‘frijiaraziko dituzu’, *torchoubat équin* ‘trapu batekin’...

Errezeta-liburuaren testua

[108] Observation: Cayen hounen platen nombria, numérouac, içenaq, eta pajac, edireyten dutuçu finimentian: cayer hountan diren hogeuy ta hamar platetariq eguin nahi duçunian; çouça tablala eta hareq eracoussico deyuçu bertan ago noun den nahi duçun plata.

Jusa duçu bascaribaten eguitemo lehen effeyta.

Nº. lehena = Béhi aspiquei

Behi aspiquei trancha çoumbayt paper foilla beçain mehé piquéçacu; ber guisan ourdaspi trancha çoumbayt ourin gabé⁴ bi objet hoyetças garnituco duçu cassérolabaten sola: piquéçacu ouinhou trancha ahal béçayn méhériq, ber guisan carrota trancha abundantqui; hoyetças estalico tuçu cassérolan barnéco araguiac; éçarçu scéléri amignibat, charpoil, eta persil, gas⁵ eta pipper belz appur: aragui horiq oro siétabatez estal itçaçu, tinq égon ahalditin amourécatiç: hortariq landa, eçarçu burdugnasco estalgui cassérolan gagnen, ayria jalqui estadin amourecatiç, eçarçu guisa hortan houriq gabé, fournéu ahalbéçayn bero batetan, cassérola hori. attensione casserola eztadin crema, estoçu barnia hounqui béhar, hora eçar artecan, cassérolatiç jalqtruico⁶ den urrinetiq éçagutuco duçu nouyz hora behar duqueçun eçari. éçarico duçu cueillertabat hour; memento baten burian bestetobat: guero cayhetçen enguratuco duçu cassérola eta ikhouston baduçu jusa gorrituriq dela, eçarico duçu hour behar dena aragui horien estalçeco, eta beyrebat orano guéhiago: ouña erre datinian passouer bate-tan egaranen duçu. bi minutas lehen, hartu duquécu précautionia, éçarte trempantouchérou çoumbayt: idoquico duçu bi cuillerata juz, çouintan nahastecatuco beytuçu cuillerata erdibat irin, eta ouña algaréquin nahassi ondoun, eçarico dutuçu cassérolan hérac aldi bacoysbat emanen duçu çouré cassérolari, attensione eguiten duçulariq barnen dirénen ouña enguratçáz:⁷ héraqi hortariq landa couré jusa eguiniç duquécu ouña attensione eguiten duçulariq articulu hountan ordenaturiq dirénetçaz éçagutçen dutuquécu entrada guçien éguitéco moyénaç.

Nº. Biguerrena

Aretché aspia

[111] Hartuco duçu bi libera; pessa ederbat eguinen duçu, ouña lardatuco orras batequin: cassérolabat étan eçarçu, eta estal eçaçu hourez: assaisouna eçaçu deuséré sopa baliz béçala, asqui erré datinian khambiatuco duçu besté cassérola batétara béré saldaréquin: eçarçu cassérola (çouyn serbutchatu beyssayçu aretchequiren erra astéco) hutsiq furneuin ountça inkhatceç béroturiq délariq, minutabat eyssi duqueçunian fourneuin, eçarico doçu barnen cueillertabat salda çouré fricandenetiç; gorritu çayçunian, éçorçu biguerren cueillertabat: çouré bi cueillertaq gorritu diratinian; salça hori idoquico duçu, éta eçarico duçu sietabat étan: hao duqueçu fricandoaren glaça: beguiratuco duçu serbutchatuco çayçu couré entrada ooren ganiaren gorriseco.

⁴ Etena behar du hemen, nahiz puntuazio ikurrik ez den ageri.

⁵ Nabarmentzekoa txistukari afrikatua s bidez adierazten duela.

⁶ Uste dut hutsa dela: *jalquico*.

⁷ Ez da ongi ikusten *c* ote den egiazki: *enguratçáz?* 'inguratzeaz'.

Nº. Bost guerrena

Marinada: plat hao merqué houn duçu

Éçarçu cassérolabat étan bi ahurréta⁸ ogui irin, çouré irinari éçarçu gobeletatabat hour fresq, gaz amignibat, aygardent amignibat. saffla éçarçu lussastyo éta cinéz guero hori bi forchétarequin: çagarrac thipiltuco dutuçu eta phicatuco ahal béçayn méhatz: hirour arraulsé hausséco duçu casserolabat étan: éçarçu goringouaq çouré pastouan: chourincouq hant az⁹ itçacu ahal beçayn bat: nouyz étaré hassico beyssira [112] pastouren erra asten, gagna éçarico dérécú chourincouen erdiac. amignibat nahastecatuco dutuçu algaréquin forchetabat équin: trempatuco dutuçu bédéraca orhen barnen çagar bouchincaq, éta frigi assicotuçu: nouyz étaré çouré orhia erdi erré beytaté gagna écarico duçu chourinco arrastac: çouré marinadaren serbutchatcéco, gagna arraspa tuco doçu sucré amignibat.

Nº. Sey-guerréna

Gigot à l'eau

Hourtaz éçaçu cassérola bat étan jambon trancha eta ourdaqui bouchi çoumbayt: éçarçu guéro çouré gigota barnen, eta gorri eraz éçaçu, ounça érabilcatçen duçulariq cassérola¹⁰ gigota gorritu denian, idoquico duçu casserolatiq: éçarçu barnen cuillérata quart bat ogui irin: irina ounça gorritu denian; barna hachatuco duçu bi ouynhou buru: ouynhou horic ounça frigitu diratinian; éçarico duçu barna çouré gigota, eta [113] ber guisan hirour carrota laur den caturiq: ecaricéçu piper belz, gaz, belhar houn çoumbayt, eta hour béhardéna aragui horien estalçéco: ounça cassérola estal éçaçu, ayria jalqhui estadin amourécatiç: erra éraz éçaçu çouré gigota, ounça érabilcatcez, éta ez éçar haboro houriq: carrota horiq (çouyn espeytorate gaysto içaten ahal) nahi badutuçu serbutchatu, idoquico dutuçu cassérolatiq jusaréquin, éta serbutchatuco tutçu besté siétabat étan.

Nº. Saspi guerréna

Assa farsitu

Har çaçu assa chouri éderbat, béro, as¹¹ éçaçu amignibat hour béroutan ahos béhéra farsituco duçu assa hori manérias errenda ahaldéçaçun bolabat béçayn biribil, lehen ostotiq asquen ila artino: guisa hortan arrengeaturiq, serbieta thobatez trossatuco duçu, assaisonnaturiq saldaren ber guisan, éta holachec éçarico duçu héraquiten cassérolabat étan, amourécatiç chuca dadin¹² ounça chucatu denian, écarico duçu beste cassérolabat étan, couyntan assaren jusa éguin beytuquéçu: héraqi baçoyn bat eguin as içoçu, jusaren goustu hounaren hartséco, éta guéro jusaréquin serbutchéçaçu. [114]

Nº. Sorci guerréna

Jamboubaten glaçatcéco manéra

Jamboubat trempañ etchéquico duçu hogueyta laur orénéz: ounça chahatu duquéçunian, éçurrac idoquico deyçoçu éta torchoubat étan enguraturiq erra assico

⁸ Zub. 'ahurtara'.

⁹ *Hant az* (*hantaraz* 'hanparazi, harrotu') *itçacu*.

¹⁰ Ikurrik ez da ikusten baina segur asko etena behar zuen hemen.

¹¹ 'Beroaz (beroaraz) ezazu'.

¹² Hemen ere perpausen arteko etena eskatzen du solasak.

[115] duçu. assaisonatuco duçu soparen ber guisan. (assa balis beçala, torchou batez en-guraturiq éçarten diçie, bouchinca estadin amourécatiç) béguirayçu estéçaçun eyssi çobéra lussaz héraquitçéra éta érratçéra. éçar içoçu hamabi edo hamabost erramu osto éta bi limou. couré jamboua erré datinian, jusa idoquico duçu, chucatçen duçulariq torchoubat équin: guéro chourituco duçu sucré arraspaz jambouaren gagnia oro. pala ounça gorrituriq garanen duçu sucré hortan gagnen: laur limou berdé laurdenatuco tutçu, éta çarthuco dutuçu jambouaren engurian: serbutchatuco duçu guisa hortan serbiétabat étan, çouyn disposatuco beytuçu laur cantouréquin.

Nº. Bederatçu guerréna
Amandasco oppilbat.

[116] Libérabat amanda trempan hour ephélin etchéquico duçu: piloïr bat étan pilatuco dutuçu: pilatu oundoun couré amandaç, éçarico déréçu libérabat sucré, berriz pilatuco dutuçu algar équin: hausséco déréçu barna bi dozéna arraulcé; cuillératabat irin éré bay écarico déréçu. horiq oro ounça nahassico dutuçu algar équin: tourtié-rabat ounça burraz bérécatuco duçu: gorago erraniq dusu gaossa¹³ guçiác tourtiéran éçarçu, éta labian éçar: jaquitéco nouyz çouré oppila erré datian, choysbat çarthuco déroçu; choyscha içerdi jalqhuiten baçayçu estuquéçu oráno asqui errériq, béna ido-rriq jalqhuiten bada çouré oppila ordin errériq duquéçu.

Nº. hamar guérrena
Çagarresco charlottabat

[117] Thipil éçaçu hogueybat çagar; ounça çahatu ordoun,¹⁴ éçarçu erratçéra cassé-robot (*sic*) étara, gobelétabat hour équin; éçarçu canéla bouchibat: marmelada hori éguin duçunian éçarçu barna libérabat sucré: ounça algaréquin érabilca itçaçu: guero idoquico tutçu eta plat bat étan éçarrico tutçu: casserola baten barnia oro béréca-tuco duçu, à pus¹⁵ près libérabat burraz: choyna bihos cabillou guisa picatuco duçu, eta frigi errassico dututçu burra hortan. garnituco duçu cassérola horren barnia éta çayhessaç ogui bihotsez (estamuriq baliz beçala) écarico¹⁶ duçu barnen couré çaga-resco marmelada: estalico duçu choyna bihotsez gagnétiq, solatiq béçala: hirour mi-nutaz cuyan etchéçaçu, bihotçaç choynari lot ditian amourécatiç: çouré marmélada ounça éguiniq den aldi oros, çutiq idoquico duçu gasna holandaco baten forman.

Nº. hamécaguerréna
Gâteau au lait

Héraç éras bouteillabat esné cassérola bat étan; éçarçu barnen banil amignibat, hirour quart libéra sucré: haosséco¹⁷ duçu hamassorci arrolcé: esnia hostu denian, écorçu barna gorrincouaç: hourt az éçaçu esné hortan bi billa chocolat: ounça safla

¹³ Iduri luke diptongoaren bigarren bokalean *o* jartzen duela (baditu *hao* 'hau' bezalako adibideak ere, baina hemen ez dut garbi ikusten egiazki *o-z* idazten ote duen *gauza*).

¹⁴ *Ordoun* (*sic*) baina hutsa izango dela iruditzen zait: eskuizkribuan zehar askotan erabiltzen du infinitiboa + *ondoan* (*ondoun*) denborazko perpausak egiteko ('thipil itzazu hogeï sagar ontsa xahatu [gar-bitu] ondoan').

¹⁵ *u-z* esango nuke.

¹⁶ *Écarico* dioen lekuan *éçarico* 'ezarriko' behar zuela uste dut. Beste horrenbeste lerro bereko *couré* 'zure'-ren kasuan: *çouré*.

¹⁷ Hemen ere *o-z* idazten duela ematen du (ik. 13. oin-oharra).

éçaçu bi chourinco, eta éçarçu irangea lili amignibat: besté cassérolabat étan éçarçu quart erdibat libéra soucré chouri: çu houmbat étan gagnen éçarçu, eta cassérola sucré horres ouença béréquéçaçu: esnia igaranen duçu serbiétabat étan, éta guéro éçarico duçu sucria den cassérolan: écarico duçu besté cassérola handibat hourez erditarat bétheriq fournéuen gagnen: nouyz éré héraquitcen hassi beytatéque, écarico doçu barnen çouré cassérola oppilarequin (béhar duquéçu abisatu amourécatiq hourea duçun cassérola asqui handi ičan dadin édeytéco oppilaréquin den cassérola: cassérola gagnen éçarico duçu burdugnasco estalqui bat inkhassez gagnia béthériq: çouré oppila erré datinian séparatuco çayçu cassérolaren baster étariq: idoqui béno lehen, éguriqui béhar duquéçu ouença hos dadin: porroca estadin amourécatiq: ahos béhéra écarico doçu plata, çouyntara serbutchatu nahi beytuquéçu, eta hartara idoquico duçu.

Nº. hamabi guerréna

Pain-au-lait

picatuco duçu cabillou guisa choyna baten bihotça: thassabat esné héraquiten cassérolabat étan éçarçu libera erdibat sucré réquin, eta canéla amignibat équin: esnia égossi ondouan; idocaçu çutiq, eta çouré choyna cabillouaq trempan barnen éçar itçoçu: ourhi amignibat prestatuco duçu marinada béçala: ogui bouchincaz minutabaten burian idoc itçaçu, eta passouer bat étan éçarçu esnia yalqhui daquien amourécatiq; eta chouca ditian: ogui bihotz horiq frigi assico tutçu caosséraq béçala; trempatu ondouan léhéniq préparatu duçun gourhian: arraspatuco duçu sucré amignibat gagna, eta serbutchatuco duçu mahagnian.

Nº. hamahirour guerréna

Briochabat.

Nahassico duçu lakhabat ogui irin, bi docéna arraolcé, bi libéra burré, libérabat sucré, horiq oro algaréquin ahal béçain ouença érabilcatuco dututçu: terrina berribat ouença bérécatuco duçu burréz; çouré ourhia barna éçorçu, eta labilat éçar: jaquin nahi duçunian çouré Briocha errériq dénez, çarthuco doçu barnatho chothbat,¹⁸ éta idorriq jalqhuiten bada, marca duquéçu errériq dela.

Nº. hamalaor guerréna

Belhar esco ophila

Bil éçaçu barasséco belhar houn rotariq; éçar içeçu pérésil, charpoyl, jambou bouchibat, ourdaqui besté bouchibat, aretchéqui quart bat; béna manéraz belhar hounen cantitatie (oray berian ençalada chouriena, assa chouriena) edo besté belhar tendre cantitatie dominant ičan dadin: ouença hachatuco dututçu algar équin belhar hounaq eta araguiq écarico déréçu bi arraolcé, ogui bihotz amignibat, gaz eta piper belz, ouença hachatu ondoun, éçarico dututçu cassérolabat étan, çouin léhéniq ouença ourinez bérécatuco beytuçu: éçarico duçu casserola haux béron barnen erdirate artino, amourécatiq eta çuyaren imourra çar daquion barnerat: éçarico duçu cassérolan gagnetiq burdugnasco estalguibat, çougne gagnian inkhaz béros bethéco beytuçu: harçaçu attensionea cassérolaren ardura enguratchécoua: oppila cassérolaren cayhessétariq deslotcen çaycunian, marca duquéçu

¹⁸ sic ('xotx [zotz] bat').

eguinic déla: plat bat étara idoquico duçu, emanen déroçu nahi baduçu salça chouribat (oray berian oillasco fricasseyaren salça) eta guisa hortan mahagnilat serbutchéçaçu.

N^o. hamabost guerréna
aragui erre arrastessaz.

- [122] Gigot erretiq, edo oillayscobat étariq arrasta baratcen caycunian, eçarico doçu pesil eta charpoil, laur baratchouri ister, muscada amignibat raspaturiq; erra assico duçu belhar esco oppilaren ber manerian (hounen gagnecoua duçu N^o. hamalaur guerrenian) bena asquen hao jusian serbutchatuco duçu: bi plat hoyeq serbutchatuco dutuçu mahagnaren bi burietan, algarren bisen bis.

N^o. hamacey guerréna
Créma gorri

- [123] Bilduco duçu Bletarraba gorri, eçarico duçu bougnitan, eta mespératiq eçarico duçu terrinabat esnétan trempatcen: eçarico doçu hirour quart sucré. hamacey arroulcé gorringo: esnia passatuco duçu serbietabat étan: ounça héraq assico duçu bi limou achaléquin, eta canella amignibatequin: esnia hostu datinian amignibat, eçarico deyssoçu barna arraulciaq, eta sucria, algar equin ounça erabilcaturiq; guisa hortan eçarico doçu fourneuïn: enguratuco duçu finituriq ičan artino, attensioné hatçen¹⁹ duçulariq, estadin erra sobera.

N^o. hamasapi guerrena
Créma chouria

- [124] eçarico duçu cassérolabat étan bouteille erdibat hour, hirour quart sucré, canella amignibat, erramu ostobat, irangea lilibat eçarico duçu hamasorci arraulcé gorringo terrina bat étan: hour horren gagna idoquico duçu sucria purifica dadin amourécatiq eta asqui héraqitu datinian, igaranen duçu serbiétabat étan: eguinen duçu chotchesco eshas gnibat; arraulcé horiq lussas saflatuco dutuçu, papéra beçain chouri jin artino: (huénen duçu souégna lagun bat harçéz, séren eta ihourq imaginatcen ahal din béno lan pénibliagoua beyta) çouré arraulcé gorringouaq hour hortan eçarico dutuçu eta ounça enguratuco minutabatez, eta guéro çutiq idoquico ahal tuçu, eta mahagnian serbutchatuco plat bat étan créma orotaco hobéna déla expérienceaq éracoussi ditadaçut.

N^o. hamasorci guerréna
Behiaren fileta.

Behiaren filetaren farsitceco maneria hao estuçü francian eçaguturiq ičan lan hounen traductoraq erakhoussi artécan. filet hori mahayn bat étan eçarico duçu; eta sabalduco duçu ganibet batez; eguinen duçu farsidura bat, eta filet horren gagna ounça garnituco duçu: guero ustupa canubat beçala khanatuco duçu Khanatu ondouan estéquéçaçu fiscélabatez: eguinen duçu hori beré jusian cassérolabat étan; eçarico doçu ouynhou, carrota, pérésil, charpoil, piper eta gaz: eguin çaycunian jus hori passouer bat étan igaranen duçu eta idoquico doçu fiscéla mahagnian serbutchatçéco.

¹⁹ sic (*hartçen*).

Nº. hemeretcu guerrena

Aretché Buria.

Bidars pétiq urratuco duçu; idoquico doçu eçurra oro, farsiduras bétheco doçu barnia, essurra han balu béçala, eta ouñça jossico duçu: éçarrico duçu cassérola bat étan jambou eta ourdaqui aboundantqui, laur ouinhu buru ouñça hachaturiq, carrota chabal picaturiq; ouñça grilla assi ondoun cassérolan barnen, éçarico doçu arétché buria enguratuco duçu ouñça, aldé orotariq gorri assi déçaçun amourécati; assaisonnatuco duçu sopa béçala: gorri assi ondoun, éçarico doçu hour béhar déna, haren estalçéco, limou achalbat eta gobélétatabat ardou hobenétiq; estalico duçu comptabat baliz béçala, burdugnasco estalguibat équin, amourécati; éta ayria estadin çar ahal barnérat: eguiniq datinian, igaran éçaçu passouer bat étan eta serbutchécacu mahagnian.

[125]

Nº. hoguey guerrena

Ahatébat entradan.

Nahi baduçu serbutchatu ahatébat, eguiten asquen nº. héméretcu guerrénaren ber maneriaren. essuraq ori idoq içoçu hasten çirélariq uscornotiq, farsiduras barnia betha içoçu eta serbutchéçaçu cassérola bat étan ber fayçouan, eta arétché buriaren ber salçan; béna éçar içoçu ahatiari ouinhou aphur ghiago (*sic*): serbutchatu béno lehen, éçarico doçu muscada amignibat Raspaturiq, goustu different bat har déçan amourécati; ber manéria hountan serbutchatuco ahal duçu arréz buribat, pouldabat.

[126]

Nº. hoguey eta bat guérena

Jambou aspiquei minététan.

Picatuco duçu jambou aspiquei, trempan etchéquico duçu hoguey eta laur orénéz; ouñça chahatuco duçu, éta achala oro idoquico duçu. ouñça erré datinian, sucré arraspatuco doçu gagna, eta igaranen doçu palabat ouñça gorrituriq; çouré minétaq jusian préparatuco dututçu, léhéniq ouñça héraq assi ondoun hourian hora oro idoquico déréçu, esquien artin ahal béçain sinez tincatçez: guéro éçarrico dutuçu jusian, héraq aldi bacoysbat emanen déréçu, eta guero serbutchatuco dutuçu mahagnian, éçarten duçulariq çouré jamboua oseillaren erdian.

[127]

Nº. hoguey eta bi guerréna

Epperra assan.

ouñça lardatuco duçu çouré epperra, éçarico duçu jusian ahatébat béçala (Nº. 20) nous étaré çouré assa chouria ouñça heraquitu beytate, passouer bat etara idoquico doçu, hora jalqhui daquion amourécati; eta guero éçarico duçu épherra den jusian: héraq aldi bat éman ondouan éçarico duçu assa plat bat étara, éta épherra assaren erdian: sucré choscar assico duçu, éta couré epherra ouñça gorrituco duçu, eta guéro mahagnian serbutchatuco.

[128]

Nº. hoguey eta hirour guerréna

Pijoubat salçan

Eçarçu trancha éderbat éta ourdaqui phessabat cassérola bat étan, eta cueille-ratabat irin; ouñça erré diratinian. irina gorritu denian, éçarçu ouñça hachaturiq ouynhou burubat, éta bi carrota laurdencaturiq; eta ber mementouan araguiac erabilca issaçu, eta algar équin eissasçu gorriçéra: ouñça gorritu diratinian, éçarçu behar den hora araguiaren estalçéco, assaisonnatuco duçu sopa beçala, gaz eta piper appur éçarten duçulariq: estal éçaçu cassérola burdugnasco estalguibatez ayrériq çar estadin

[129]

amourécatiq; estéçaçula émenda: idoquico ahal duçu nahiago baduçu carrotaq, pi-jouaren serbutchatcéco. serbutchatuco ahal duçu pijoua salça chouri bat étan, demboratiq demborala khambiatcia gatiq.

N^o. hoguey eta laur guerréna
Amandasco oppila

[130] Thipiltuco dututçu amandaq hour bérouan; erditiq eguinen dutuçu: éçarico dutuçu amandaq cassérolabat étan libérobat sucrérequin, biguerren cassérolabat burrés frotatuco duçu. nouys étaré amandaq érreriq beytiratéque, éçarico dutuçu burraz fré-tatu duçun cassérolan. hartuco duçu berhala, sucria hostu gabétariq citroubat: ophil horreq barnia behar diçu hussiq ukhuen, barniaren eguitia gatiq. hostu datinian éçarçu ahos cassérolari plat bat, éta oppila hus içoçu gagna.

N^o. hoguey eta bost guerréna
Arraolcé à la Tripe

héraq as éçaçu arraolcé; thipil içaçu eta erditiq eguissu: gorrincouaq irinez frota içéçu, éçarçu sarthaguignabat étan oliouan, béna parté irintatia olion, gagna edireyten guisa. idoquico dutuçu siétabat étan: ounça hachatuco duçu ouynhou burubat: frigi assi duçunian ouynhoua, écarico duçu hirour cueillerata salda, piper belz eta gaz amignibat, eta bi cueillerata sucré: salça eguiniq datinian, éçarico dutuçu arraulsiq barna, bena estissaçula eyssi héraquisséra.

Arraolcé farsituriq

N^o. hoguey eta sey guerrena.

[131] héraq as içaçu arraolsiq, erditiq eguin içaçu thipil eta léhenic. gorrincouac ideq isséçu, eta barna éçorçu cueillerabat saldaréquin pérésil eta baratchouri ounça hatchaturiq. handi as éçaçu labéla puntaz arraolcé horien barnia, amourécatiq eta lekhu haboroché ičan dadin farsiduraren²⁰ farsiduras bethé duçunian, béréca issaçu irinez, eta erra as issaçu olioun, farsidura olion gagnen edireyten den guisa. guéro idoquico dututçu siétabat étara. frigi assico duçu chalota amignibat olio hortan; éçarico doçu frigitu denian gobélétatabat hour, eta gobéléta erdi bat ardou, belhar houn amignibat, piper belz eta gaz apurnibat, limou achal chipignibat, eta ogui bouchibat raspaturiq: salça hori eguiniq datinian, passer bat étan igaranen duçu, eta guéro arraolciq salça hortan éçarico dututçu; estécacula eyssi héraquisséra haboro, eta salça hori ounça béroriq serbutchatuco duçu.

[132] N^o. hoguey eta saspi guerréna
Arraolcé frigituriq ardou estian

Arraolsiq frigi assico dutuçu; guéro frigituco duçu ouynhou: éçarico déréçu hirour cueillerata salda, ogui achal raspaturiq. éçar içéçu gobélétatabat ardou hoben étiq, eta ahurrébat sucré, eta salça eguiniq datinian, éçarico dossu çouré arraolsiq.

N^o. hoguey eta sorci guérrena
Chipa salça.

Éçarico duçu cassérolabat suyan bi beyré houréquin, éta beyrébat ardou, pérésil, baratchouri, piper eta gaz, limou achalbat, cueilleratabat ogui achal raspaturiq,

²⁰ Puntua falta dela uste dut destinatibo zaharraren ondolik.

cueillerata erdibat irini nahastécaturiq. nouys étaré salça eguiniq beytatéque, héraqi délariq ouñça éçarico dutuçu chipac; abançugni erreriq diratinian, ogui achal çoumbayt picatuco duçu eta barna éçarico dutuçu. arraulcé coumbayt nahi baduçu [133] égos érássi salça hortan, asquen héraquias badiquécie asqui estissaçula algarren hui-llan égui éçar.

Nº. hoguey eta bederatcu guerréna
Arraulcé moulétabat.

hausséco duçu arraulcé plat bat étara, écarico déréçu piper, gaz, muscada; ouñça saflatuco dutuçu algar équin: plat bat béréquéçaçu ourinez, éçarçu arraulsiq barnen. éçarçu fournéuin cassérola bat hour²¹ ouñça héraquitu denian, cassérola hortan gagnen éçarçu çouré arraulcé plata: éçarçu çouré arraulcétan gagnen burdugna estalgui-bat sus ouñça garnituriq: erré diratinian, idoquico dutuçu çutiq, eta tranchatan éçarico dutuçu eta guéro fuillant guisa picatuco dututçu, eta guéro çouré arraulsiq salça chouribat étan serbutchatuco ahal tuçu

Nº hoguey eta hamar guerréna
houresco ophila

ourdé sankho, edo aratché burubat héraq assi duquéçunian; igaranen duçu hora laur etan laur serbieta different étan: pintoubat houri écarico duçu libéra erdibat sucré, citron achalbat, canella amignibat: ouñça héraquitu direnian, igaran issaçu serbietabat étan. minutabat héraq as issaçu, eta ouñça safla éçaçu bi arraulcé gorrinco barnen, (gayça hau aysago éguiten duçu néguian) has éguin hesquian, éta cassérola béréquéçaçu campotiq: béna eyssi behar duquéçu biharamen²² artino leyhobat étan hostéra. serbiétabat ophil haren gagnian plégaturiq poillitqui laur cantouréquin éçarico duçu: serbutchasséco éçarico duçu plata cassérolari ahos béhéra: ussulico duçu cassérola plat haren gagniala, eta couré oppila eguiniq duquéçu.

Tabla çougneq contenitcen beytu cayer hountaco platen nombré gucia, icé-naq, numérouac, eta pajaq. asqui duquéçu heben chercatçia, foillaq oro enguratçéco phéna hartu gabé; éta asqui duquéçu jouaytia, haytatu duçunian noura éré tablaq igorrico beyssutu; hében désignaturiq den plataren içénila, nouméroura eta pajala, çouyn hében icentéturiq den lekhian édireyten beytiratéque. [135]

²¹ Hemen ere puntua faltako litzateke.

²² e ematen du jartzen duela azken silaban.

Tabla

Ahatébat entrada	Nº 20	Page 126
Amanda errés bi guerren ophila	Nº 24	Page 129
Amandsco ophila	Nº 9	Page 115
Aretché aspiquei	Nº 2	Page 110
Aretché Buria	Nº 19	Page 125
Arraolcé farsituriq	Nº 26	Page 127
Arraolcé mouleta	Nº 29	Page 133
Béhiaren fileta	Nº 18	Page 124
Behi aspiquei	Nº 1	Page 108
Belharesco oppila	Nº 14	Page 120
Briochabat	Nº 13	Page 119
Chipa salsa	Nº 28	Page 132
Choux farsi	Nº 7	Page 113
Créma chouria	Nº 17	Page 123
Créma gorri	Nº 16	Page 122
Epherra assan	Nº 22	Page 127
Erréqui arrasta	Nº 15	Page 121
Gateau au lait	Nº 11	Page 117
Gigot à l'eau	Nº 6	Page 112
Houresco ophila	Nº 30	Page 134
Jambou à l'oseille	Nº 21	Page 126
Jambou glaçatu	Nº 8	Page 114
Marinada	Nº 5	Page 111
Oeufs à la tripe	Nº 25	Page 130
Oeufs au vin doux	Nº 27	Page 132
Pain au lait	Nº 12	Page 119
Pijoubat salçan	Nº 23	Page 128
Sagarrésco charlota	Nº 10	Page 116

Lib. n. P. 119. 108

Exposition: Cayen honen platen nombrua, numbracae, canaq, eta pajac, abreyen dutua formentian: sayo haontan dion 'hagay ta hamas' plateniq equin nahi dugonian; canca tallala eta hareg eracaweko deyu bertan ago nain den nahi ducun plata

Jura ducu baccabaten equiteco lehon effiata.

Nº iehona = Behi aspique

Behi aspique trancha coumbayt paper falla bicain mehi piquicatu; bor quisan ardaye trancha coumbayt arain gabi bi ojet hayetca gornitico ducu casselabatn sola piquicatu oimhou trancha abal bicayn mihérig, bor quisan canota trancha abundantou; hayetca estalico tuqu casselatan bernico aragiaz; larru sileri amignibat, charpoil, eta pessil, gas eta pipper bele appor: aragui horiq oro setabatca etal itaqui, ting egon ahalditan

109

amouicatio; hortariq landa, ecarcu bordignasco estalqui casselatan gagnon, ayria jalqui estadin amouicatio, ecarcu quisa hortan honeriq gabi formau ahalbicayn bero batetan, cassela hori attentione cassela estadin oima, estacu barnia haungui bihar' horea

ecar' artecan, cassiolatig jalquitico den urrutig egagutico ducu mouye horea bihar duquecum ecaru. ecarico ducu cuilleratabat hore; memento baten burian bistabat: quro caghetcon engrutico ducu cassela eta ikhouston baduai jura gornituriq dela, ecarico ducu hore bihar dena aragui horien estalico, eta beyabat orano quihago: oimca ore datinian passour bistetan egoranen ducu: bi munitas lehon, hartu duquicu precautiona, icarti tempon marchicu coumbayt: idocquico ducu bi cuillerata jur, aruntan maharicatico beyfucu cuillerata irahat urin, eta canca: algaricun mahasi ondour, ecarico

110

dutugu casselatan horec aldi beayrpat emanen ducu quore casseladici, attentione equiten duculariq boaron dirinen canca engruticaz: heriaqui hortariq landa covri just equiniqu duquicu canca attentione equiten duculariq articulu honitan ordenaturiq dirintecaz egagutcon dutiquicu entrada quicon equiteco maynag.

Nº Biquerruna
Aretche aspa

Hartuco ducu bi libera; pissa ederbat equinen ducu, canca lardatuco oras batequin: casselabat etan ecarcu eta etal ecaru horez: assaionna ecaru deulori sopa balia bicala, asqui ore datinian khambiatuco ducu best cassela batetana bibe-saldaricuin: ecarcu cassela (cayn serbitchatus beyrayu aretchequien ora astico) hutiq furneuin oimca inkhatat binturig dellariq, minutabat eyri

111

duquicunian furneuin, ecarico ducu barnon cuilleratabat salda covri fricandentig; gornitu cagunian, ecarcu biquoron cuilleratabat: covri bi cuilleratig gornitu datinian; selca hore idocquico ducu, eta ecarico ducu setabat etan: hao duquicu fricandoren glata: bequatico ducu serbitchatus cagcu covri entrada oron gagnon gornitico

Nº Bot querrona

Dsarincala: plat hao omrequei hore ducu

Ecarcu casselabat etan bi ahurista equi urin, covri urinari ecarcu gdelatabat hore felleq, gaz amignibat, asgardent amignibat: siffa ecarcu lussteyo eta cinz quro hore bi forchetaricun: ecaricag thipitico dutuqu eta phicatico ahal bicayn mihata: hirour arraulke haustico ducu casselabat etan: ecarcu gornitico covri partonan: chourincag hant az itaqui ahal bicayn bat: mouye etan

hausico beysira pastorem ora asten, gagna¹¹²
 écarico dèrèu charvincoum ordiaz:
 amignibat mahasticatus dutuqu
 algèriquin forchetabat équin: trempatuc
 dutuqu bedriaca orhen barren çagor
 beuhineag, eta frugi dèlicatupu: maruz
 étari paroz orhia endi orri bostate gagna
 écarico ducu charvico arrastac: çour
 marinadoren serbitchatus, gagna orrapa
 tucò doqu ducò amignibat.

Nº Suy. quovina
 Çygot à l'eau

Houtaz écaqu cassiola bat etan jaban
 trancha eta oridoqu bouchi çambayt:
 çarçu quèr çouré gçeta barren, eta çori
 eraz écaqu, ounea, triablèatçin dupulatiç
 çarrida gçeta çoristu denian, idoquico
 ducu cassiolatiç: çarçu barren
 cuillèrata quant bat çqui inin: irina
 ounea çoristu denian; banna haçtucico
 ducu bi ouyhou buri: ouyhou horic

113 ounea frigitu diratinian; écarico ducu,
 banna çouré gçeta, eta ber çuisan
 hiraur çarrida laur den çativriç: çarçuç
 pipor belz, çaz, kelhar houn çambayt,
 eta haur behandena aragu horien
 etalèico: ounea cassiola etal écaqu,
 çupia pilçhu etadin amouicatiç:
 oua etaz écaqu çouré gçeta, ounea
 orabileatçaz, eta ça éçar haboro haurç:
 çarrida horiç (çourç eçpèrtate çayto
 çacten ahuç) mahi beutucico serbitchatu
 idoquico dutuqu çambèlatiç çarçuç,
 eta serbitchatus tutçu belz sùtabat
 etan.

Nº Jappi quovina

Assa faritè

Hor çaqu assa çauri idèbat, béro,
 as écaqu amignibat haur bironan ahuç
 libhina faritèico ducu assa çori-manina
 orunda ahaldicagun bolabat beçayn
 biuhel, lehen ototiç asçun ila çotino:
 çuisa hortan arangèatiç, sèbita

thobatz trossatus ducu, assaionatiç
 saldoren ber çuisan, eta hilaché écarico
 ducu hiraçuten cassiolabat etan,
 amouicatiç çuca dadin ounea
 çucatu denian, écarico ducu belz
 cassiolabat etan, çourçtan asçoren çusa
 équin beytuçiç: hiraçqu çaçayn bat
 équin as loçu, çusaron çuristu çourmanin
 haçtucico, eta çurçu çarçuçin serbitçaçqu

Nº Sorci quovina

Jamboubaton glaçatucico manira
 Jamboubat trempan etèhiçico ducu
 hoçyeta laur ornez: ounea çehatu
 ducuçian, éçuraz idoquico deçaçqu
 eta tereçubat etan enguratiç ora
 asico ducu, assaionatucico ducu çorçoren
 ber çuisan (assa belz beçala, tereçou.
 batçz enguratiç çacten ducè, beçhina
 etadin amouicatiç) beçuraçqu
 etaçaçun çupia çobèra çurçuç hiraçuçitèra
 eta çinatèra. éçar çaçqu hamabi edo

115 hamabot orama otto eta bi limon
 çouré jamboua orri dètinian, çusa
 idoquico ducu, çurçacten duculatiç
 tereçubat équin: çurçu çouritucico ducu
 çurçu arraçpaz jambouaren çaçqu ço
 pala ounea çurçitucig çarçaren ducu
 çurçu hortan çaçqu: laur limon bardi
 lauridicatus tutçu, eta çarthucico
 dutuqu jambouaren enguçian:
 serbitchatus ducu çurçu hortan
 serbitabat etan, çourçan deçoratus
 beytuçiç laur çantouçiquin.

Nº Bèdratçu quovina

Amandaç oppilbat.

Libhabat amanda trempan haur
 ephèr etèhiçico ducu: piloir bat
 etan pilatus dutuqu: pilatu çurdoren
 çouré amandaz, écarico dèrèu libhèbat
 çurçu, berriz pilatus dutuqu alçar
 équin: hausico dèrèu banna bi açona
 orrauçi; cuillèratabat inin bi bay écarico
 dèrèu horiç or ounea maharico dutuqu

116
algar equin: tawtirabat ompa buraz
biscatiao dugu: gorago erreniq dudu
gawta guciac tawtiraban ecaru, eta
labian ecar: jaquico mouye coure oppila
ovi darian, choplat carthico deroce;
chopcha icadi jalghuten bacayn ebepcu
oiano arqui erreniq, bora idorniq jalghuten
lada coure oppila ordin ovbrig duquicu.

N^o hamar quirona.

Cagarrico charlotabat

Thipil ecaru hogueybat qagar, cunca
chahatu ordour, ecaru oratara
cassibat etara, gobeletabat horu equin;
ecaru canila bouchibat: marmelade
horu equin ducumian ecaru barina
liberabat suci: cunca algar equin
irabilca iteau: guro idoquico tutui eta
plat bat etan ecarico tutui: cassiola
baten barina oro biscatiao dugu, a pas.
prie liberabat buraz: chayna biho
cabellou quiza picatiao dugu, eta frige.

118
quant ordibat libera suci chouvi: cu
houmbat etan gagan ecaru, eta
cassiola suci horu cunca biscatiao
emia igararen dugu arbilabat etan, eta
guho ecarico dugu suci den cassidan:
ecarico dugu beti cassiola handibat
haruz orditarat betheniq foumoun gagan
mouye ere hiraquiten hazi bustatiqu,
ecarico dou baron coure cassiola
oppilatiquin (bihar duqucu abiatu
amouicatig haura ducun cassiola
arqui handi ican dadin clayico
oppilatiquin den cassida: cassiola gagan
ecarico dugu burdugnaco etalqui bat
inkhassu gagna betheniq: coure oppila
ovi darian separatuo caycu
cassidaren baster etarig: idocu bino
lehu, equiniqui behar duquicu cunca
hos dadin: porroca etadin amouicatig:
ahos bithina ecarico dou plata, ceupitara
sorbitehatu mahi bustatiqu, eta hortara
idoquico dugu.

117
oratico dutitqu burra hortan: gromitico
dugu cassiola horon barina eta cayharaq
ogui bihotse (etamunig balis bicala)
ecarico dugu baron coure cagarrico
marmelada: italico dugu chayna
bihotse gagnetig, solatig bicala: hincor
minutaz auyam etchicacu, bihotse
chopnari lot darian amouicatig: coure
marmelada cunca equinig den aldi
ovi, cutig idoquico dugu gama
holandaco baten forman.

N^o hamisaguirona.

Gateau au lait

Heraq iras bantellabat emi cassiola
bat etan; ecaru baron banil
amignibat, hincor quart libra suci:
hassico dugu hamasorei aricola:
emia hotu dorian, icaru lama
garrincouag: haurt az ecaru emi hortan
bi billa chocolat: cunca safla ecaru bi
chourinco, eta ecaru orangea lili
amignibat: beti cassidabat etan ecaru.

N^o hamabi quirona.

Pain au lait

picatuo dugu cabellou quiza chayna
baten bihita: thassabat emi hiraquiten
cassidabat etan ecaru libera ordibat
suci riquin, eta canila amignibat equin
emia igosi ondour; idocagu cutig, eta
coure chayna arbillouag tumpar baron
icar iteau: ouchi amignibat picatuo
dugu marinada bicala; ogui bouhincor
minutabatou buron idoc iteau, eta
passour bat etan ecaru emia yalghu
daquien amouicatig; eta chouca darian
ogui bihota horiq frige amio tutu
cassiraq bicala; trompatu midouan
biheniq preparatu ducun goushan:
arapatuo dugu suci amignibat gagna,
eta sorbitatuo dugu mahagnan.

N^o hamahiru quirona.

Bouchabat.

Naharico dugu lakhabat ogui tron,

bi dotina araualei, bi librea bironi, 120
librabat suci, horiq oro algarlquin
ahal bigan onca orabilcaturo ditatpe:
terina beribat onca bibeaturo duzu
burrez; covei curhia birona egora, eta
labilat ipar: jaguin nahi duavian
covei. ~~Beriba orberig dora, covei dora~~
barnatho chotibat, eta idoviq jalakuten
bada, marca duquicu orberig dela.

N? hamalaor quovina.

Belhar eso ophila.

Bil egaçu barasico belhar houn
ovarian; ipar icay peneil, charpoil, jambu
bouchibat, curdaqui best bouchibat, orberig
quant bat; bina maniviaz belhar hounen
cantitater (oray birona mgalada chovina,
asa chovina) eto bide belhar tendu
cantitater dominant ipar dadon: onca
hachatuso ditatpe algar equin belhar
hounaq eta araquiaz ecarico dicitu bi
aradei, egui bilita amignibat, gas eta

docu peneil eta charpoil, lau barabani 122
istur, muscada amignibat raspaturig:
era asico duzu belhar eso oppilaren ber
manivan (hounen gaguevica duzu N?
hamakur quovinan) bora asquin hao
juran orberichatuso duzu: la plat
hoiq orberichatuso ditatpe mahagnan
bi bunitan, algaron bira bi.

N? hamacy quovina.

Prima gori.

Bilduro duzu piletavaba gori,
ecarico duzu bougnitan, eta mepicaturig
ecarico duzu terinabat emitan
trumpatein: ecarico docu hounen quant
suoi. hamacy amula goringo: onca
pasaturo duzu orberichabat etan: onca
horag asico duzu bi lemon achallquin,
eta carilla amignibatquin: onca hota
datinian amignibat, ecarico dymozu
barra amaulicag, eta suoi, algar
equin onca orabilcaturo: quita hortan

121 pipor bila, onca hachatu ondour,
ecarico ditatpe orberichabat etan, ecaron
lehoiq onca ovinez bibeaturo beytipe:
ecarico duzu casicola houn biron biron
ordinate artino, amovicatig eta cugnon
imavira car daquon barnorat: ecarico
duzu casicola gagnetig bundagnaco
etaldibat, cugnon gagnan inkhaz
bera bethico beytipe: horega
attentione amvclaren ordivia
inguraticosa: oppila casicolaren
caysticaturig diciton cagvonian, mara
duquicu equinig dela: plat bat etara
idoquico duzu, emanen dicitu nahi
badiqu salca chovibat (oray biron
ollaco ficadymon salca eta quita
hortan mahagnilat orberichagaa.

N? hamabot quovina.

aragu bira arastessaz.

Quat ovitig; do ollakibat etarig
aravita baraten cagvonian, ecarico

123 ecarico duzu foveum: inguratico duzu
finiturig ipar artino, attentione hitor
duplicanig, etaden era sobra.

N? hamarapi quovina.

Prima chovira.

ecarico duzu casicolabat etan
bouteilla oribat houn, hounen quant suoi,
canilla amignibat, orami otobat, onca
lilibat ecarico duzu hamarapi oravale
goringo terina bat etan: houn houn
gagna idoque duzu suicia purifica
dadon amovicatig eta asqui horequite
datinian, ecaron duzu orberichabat etan:
equin duzu chotcheico ehar quibat;
aravale horiq luras dylaturo ditatpe,
papira beçain chovir in artino (hounen
duzu suigna lagun bat horeç, covei
eta choviq imaginatan ahal don bira
lan semiliagua besta) covei aravale
goringoaq houn hortan ecarico ditatpe
eta onca inguratico minutabate, eta
guro futig idoque ahal tuqa, eta

mahagnian serbutchatico plat bat etan, 124
 orna ofitaco hobina dela exponenciaq
 iracauri ditadaqut.

N^o hamasori querrona.

Behiaron fileta.

Behiaron filetarin farsitaco
 maneria hae estuce franian
 ecaquturiz ican lag hounen tradetozq
 irakhoui antean filel hori
 mahagnibat etan icarico duçu; eta
 sabalduco duçu garibit bates; equinon
 duçu farsidura bat, eta filel hovin
 gagna cunça garnitico duçu: guro
 utiupa canibat becala Khanatuo duçu
 Khanatu ondovan eteqicacu
 ficilabates; equinon duçu hori beré jusan
 caserolabat etan; icarico duçu cunçan
 carrota, poréil, charpoil, pipor eta gata:
 equin eaycunan jus hori passuer bat
 etan igaranon duçu eta idoquico duçu
 ficilla mahagnian serbutchatico.

125

N^o humoretu querrona.

Arteché Buvia.

Bidars pitig unatuo duçu; idoquico
 duçu quona oro, farsiduras bethico duçu
 barmia, esuvria ham batu becala, eta
 cunça jorico duçu: icarico duçu
 caserola bat etan jambou eta ourdaqu
 abundantzqui, laur cunça buui
 cunça hachaturiz, carrota chabal
 picaturiz; cunça quilla asi ondoun
 caserolan barmen, icarico duçu arteché
 buvia enguratuo duçu cunça aldi
 orotariq goni asi decaçun amouicatiq:
 assalonnatuo duçu sopa becala: goni
 asi ondoun, icarico duçu hour bihar
 dina, hovin etalqico, limou achalbat
 eta gobilitatabat ardou hobenitq:
 etalico duçu comptabat baliz becala,
 burdugnaco etalqibat equin, amouicatiq
 eta ayria etadin çar ahal barmenat:
 equiniq datinian, igaran eçau passuer
 bat etan eta serbutchicacu mahagnian

N^o hoguq querrona.

Ahatibat entradan.

Nahi baduca serbutchatu ahatilat,
 equin asquen n^o humoretu querronam-
 ber manerian. esuvriaq ori idoq içoçu
 haiten çirulariz usonotiq, farsiduras
 barmia betha içoçu eta serbutchicacu
 caserola bat etan ber fayçauan, eta arteché
 buviaren ber salçan; bera icar içoçu
 ahatian cunçan aphiur ghuço:
 serbutchatu boro lehen, icarico duçu
 mulcada amagnibat Raspaturiz gortu
 different bat har deçan amouicatiq:
 ber maneria hontan serbutchaticu
 ahal duçu aviz buri bat, poulardabat.

N^o hoguq eta bat querrona.

Jambou aspiqui minettan.

Piatuo-duçu jambou aspiqui,
 trempan etehiquico duçu hoguq eta laur
 oroniz; cunça chahatuo duçu, eta
 achala oro idoquico duçu. cunça çori
 datinian, usçé avaspatuo duçu gaga,

126

127

eta igaranon duçu palabat cunça
 gorturiz; çauré minitq jusian
 preparatuo dututu, leheniq cunça
 heraq asi ondoun hovin haura oro
 idoquico dbeçu, equin artin ahal
 beçain sinez tencates: guro icarico
 dutuçu jusian, heraq aldi laçoçibat
 omam dbeçu, eta guro serbutchaticu
 dutuçu mahagnian, çarten duçubizq
 çauré jambou çullaren erdian.

N^o hoguq eta bi querrona.

Eppera asian.

cunça lardatuo duçu çauré quona,
 icarico duçu jusian ahatilat becala
 (N° 20) nouçé etari çauré aha çhorua
 cunça heraquitu beçate, passuer bat
 etari idoquico duçu, houra jalghu
 daquon amouicatiq; eta guro icarico
 duçu ephera don jusian: heraq aldi

bat iman ondouan ecarico dugu asa
plat bat itara, eta ephoria aserian
endian: suari charcar amico dugu, eta
suari ephoria cunça gorritu dugu, eta
quero mahagnian serbitchatuso.

Nº hoguey eta horow querrona

Pjoubat salpan

Ecaricu trancha iderbat eta
curdaqui phesabat cassiola bat itan,
eta cuilleratabat irin, cunça sori
diratinian. irina gorritu demian,
ecaricu cunça hachaturiq ouynhou
biurubat, eta bi carota laurdencaturiq,
eta ber memontouan araguic trahica
issacu, eta algar equin eissacu
gorritiera: cunça gorritu diratinian,
ecaricu behar den hound araguaren
etalaco, amonatuico dugu sopa beala,
gaz eta piper appur icaritan digulariq:

ecaricu ahoi cassiolari plat bat, eta oppila
hisi ipogu gagna.

Nº hoguey eta bott querrona

Arnaledi à la Tripe

Hirag as icacu arnaledi; thupil icacu
eta orditiq equinu: gorritouag irin
frita icacu, icaricu serthaguignabat itan
dionan, bina parti inntaria dion, gagna
edireyten guila. idoquico duticu setabat
etan: cunça hachatuso dugu ouynhou
biurubat: frigi assi dugonian ouynhou,
ecarico dugu hirour cuillerata salda, piper
belz eta gaz amignibat, eta bi cuillerata
suari: salça equiniq datinian, icarico
duticu arnaubiq barna, lona etissagula
eyni heriquisiera.

Arnaledi farrituriq

Nº hoguey eta suy querrona

Hirag as icacu arnaubiq, orditiq equin
icacu thupil eta libonic. gorritouac idiq

129

etal icacu cassiola burdugnaso
etalquibater apiriniq car estadin
amouicatiq; eticacula ominda: idoquico
ahal dugu mahiag badugu carotiq,
pjouran serbitchatuso. serbitchatuso
ahal dugu pijoua salça chouri bat
itan, demboratiq demborala hambahua
gatiq.

Nº hoguey eta lau querrona
Amandasco oppila

Thupitico dutitcu amandaq hour
brouan; orditiq equinon duticu:
ecarico duticu amandaq cassiolabat
itan libriabat merbrequin, bi querron
cassiolabat burria fritatuso dugu. nauy
etari amandaq irinag bestiratiq,
ecarico duticu burias fritatu dugun
cassiolan. hartuco dugu behala, suaria
hotu gabitariq etroubat: ophil hofiq
barnia behar dugu huiq ukhuen,
barnian equitia gatiq. hotu datinian

131

issicu, eta barna ecaricu cuillerabat
saldariquin perisil eta buratikouri cunça
hachaturiq. handi as icacu labela
puntas arnaledi horion barnia,
amouicatiq eta lekhu haboroche igan
dadin farsiduraren farsidura bethi
dugonian, blica issacu irinaz, eta ma
as issacu dion, farsidura dion gagnon
edireyten den guila. guero idoquico
dutitcu setabat itara. frigi assico dugu
chalota amignibat olio hortan; icarico
dugu frigitu demian gobelitatat hor,
eta gobelita vidi bat andou, behar houn
amignibat, piper belz eta gaz apuignibat,
loun ahal chipignibat, eta ogui bouchibat
raspatiniq: salça hori equiniq datinian,
passour bat itan igoramen dugu, eta
quero arnaubiq salça hortan icarico
dutitcu; eticacula eyni heriquisiera
haboro, eta salça hori cunça bhoriq
serbitchatuso dugu.

Nº hoguesy eta sasi guernona.

132

Arnaulci frigituag andou estian
Arnaulci frigi asico dutucu; guero
frigituco ducu ouynhou; icarico denecu
hincor uellorata salda, ogui aihal
raspatuag, icar icen gubitatat
ardou helen etiq, eta ahuritatat ueri,
eta salda eguinag dationian, icarico
dohu pouni arnaulci.

Nº hoguesy eta sra guernona

Chipa salda.

Egareto ducu carrolabat suyan bi
beyri houriquin, eta beyribat arba,
pouil, barathouin, pipor eta gas, limou
achalbat, uelloratabat egu aihal
raspatuag, uellorata erdibat irini
maharicatuag, nouys etari salda
eguinag buytateque, heragui delarag aunca
icarico dutucu chipaz; abaragui uerag
dationian, ogui aihal poumbayt piateuco

Nº hoguesy eta hamar guernona.

134

houvesco ophila

ouidi sankho, edo aratehi burubat
herag assi duquicuman, igararon ducu
houza laur etan laur serbitera different
etan. pintatubat houni icarico ducu libbra
erdibat ueri, citron achalbat, camella
omignibat; ounce heraguite dionian,
igararon issagu serbitatbat etan. moutabat
herag as issag, eta ounce safla icagu
bi arnaulci guernona bannin, (gayca hau
ayago iguitor ducu niguan) has egum
heraguan, eta cassiola beriquecagu
campotiq; bina eyri behar duquicu libararon
artino leyhobat etan hortin. serbitatbat
ophil haren gagnian plegatuag poltigu
laur cantoniquin. icarico ducu: serbitatbat
icarico ducu plata carrolari ahal behia;
ussulico ducu carrola plat haren gagniala,
eta conu oppila eguinag duquicu.

Tabla fougnag contentien buyt cayer

133

ducu eta banna icarico dutucu. arnaulci
oumbayt nahi badugu egri brassi salda
hortan, asquen heraguiat badiguicu usqui
etieragula algararon huellan egui icar.

Nº hoguesy eta bederata guernona

Arnaulci mouletat.

houvesco ducu arnaulci plat bat
etara, icarico denecu pipor, gas, mulcada;
ounce saflotuco dutucu algar egum. plat
bat beriquecagu ouiniez, icararon arnaulci
bannin. icarico foumion, cassiola bat houn
aunca, heraguite dionian, cassiola hortin
gagnan icaricu pouni arnaulci plata; icaricu
conu arnaulcihon gagnan burduigna
etelgibat hui ounce gornituz; conu
dationian, idogico dutuag utiq, eta
tranchaton icarico dutucu eta guero fullat
quila piateuco dutucu, eta guero conu
arnaulci salda chavibat etan serbitatbat
ahal tuqu.

135

houmtaco platon nombri guaca, icarag,
nombrouac, eta payag asqui duquica,
hibon cheractica, foillag oie enguariteco
phina hanti gab; eta asqui duquicu
fougnia, haytatu dionian mouza eri
tablag icarico buytiti; hibon denigmatuz
don plataron iguila, moumboula eta
payala, conu hibon icentituz don
lekuan edoregton buytateque.

Tabla.

Ahatibat estrada	Nº 20	Page	126
Amande ueri bi guernona ophila	Nº 24	Page	129
Amande ophila	Nº 9	Page	115
Artichi appiqu	Nº 2	Page	110
Artichi Bouna	Nº 19	Page	125
Arnaulci fougnituz	Nº 26	Page	137
Arnaulci mouleta	Nº 19	Page	133
Belharren fileta	Nº 18	Page	124
Beli aspique	Nº 1	Page	108
Belharreco oppila	Nº 12	Page	110
Breuchabat	Nº 13	Page	119
Chipa salda	Nº 18	Page	131

Choux farci	N° 7	Page	113
Crêma chowria	N° 17	Page	123
Crêma gori	N° 16	Page	122
Ephroca assan	N° 20	Page	127
Enlqui arrasta	N° 15	Page	121
Gâteau au lait	N° 11	Page	117
Gigot à l'eau	N° 6	Page	112
Houresco ophila	N° 30	Page	132
Jambou à l'oreille	N° 21	Page	126
Jambou glacatu	N° 8	Page	114
Morunada	N° 5	Page	111
Oeufs à la tripe	N° 15	Page	130
Oeufs au vin doux	N° 17	Page	132
Pain au lait	N° 12	Page	119
Pjoubat salçan	N° 13	Page	128
Sagarruko charlota	N° 16	Page	116

